

„EDINOST“
Izšla po trikrat na teden v šestih iz-
dankah ob torkih, četrkih
in sobotah. Zjutraj izdaje iz-
haja ob 6. uri zjutraj, večerje pa ob 7.
uri večer. — Objane izdaje stane:
za jeden mesec . . . 30, letna Avstrija f. 1.40
za tri mesece . . . 2.00 „ „ „ „ „ „ „ „
za pol leta . . . 3.50 „ „ „ „ „ „ „ „
za vsa leta . . . 10 „ „ „ „ „ „ „ „
Na naročbe brez plačila naročnine se
re jemlje oziro.

Posamične številke se dobivajo v pro-
dajalnicah tobaka v Trstu po 3 av.,
v Gorici po 3 av. Sobotno večerje
izdaje v Trstu 3 av., v Gorici 4 av.

EDINOST

Glasilo slovenskega političnega društva za Primorsko.

Oglaš se računo po tarifu v petiti; za
naslove z debelimi črkami se plačuje
prostor, kolikor obsega vsadnih vrstic.
Pošlana esemtnice in javnozahvale, do-
muhi oglaš itd. se računajo po pogodbi.

Vsi dopisi naj se pošiljajo uredništvu:
ulica Caserma št. 13. Vsako pismo mora
biti frankovano, kor nefrankovana se ne
sprejema. Rokopisi se ne vračajo.

Naročnine, reklamacije in oglaš spre-
jema upravništvo ulica Caserma 13.
Odprte reklamacije so proste poštnine.

„Edinost je moč!“

Slovenske šole v Trstu.

Kaj niso že vse pisali in govorili o slovenskih šolah v Trstu! Kaj niso že vse storili Tržaški Slovenci, da bi jim odprli slovensko šolo! Kaj niso že vse storili naši poslanci na Dunaju, da bi bili dosegli slovensko šolo! Koliko poti so že imeli slovenski roditelji, da bi bili izprosil slovensko šolo! Je! ko bi to vse našteval, bila bi „Edinost“ samo teh naštevanih vsa polna; niti prostora bi ne bilo v listu za vsa ta naštevavanja, ako bi tudi izhajala na štirih straneh. Zato nočem naštevati, temveč hočem pisati nekaj družega.

Naša slavna občina naglašja vedno, kako po očetovski skrbi za vse meščane. V tej veliki skrbi uveli so gospoda po okolici laške paralele poleg slovenskih. Po vseh šolah v okolici morajo se otroci učiti laški, tudi po slovenskih šolah. Naša gospoda skrbijo, da, še preveč skrbijo za laški jezik; grozne skrbi imajo, kako bi čim prej vse poitalijančili.

Poleg očetovske skrbi naglašja naša gospoda tudi ljubezen do meščanov. Je! kako nas ljubijo, kadar jim donasamo svoje groše. Kadar pa kaj zahtevamo za naše groše, tedaj je konec ljubezni. Kar hitro delamo za Rusijo, ako le pošljemo kako slovensko ulogo na magistrat.

Se skrbijo in ljubezujejo do nas Slovencev od strani radikalne gospode italijske smo torej pri kraju. Ako torej mestna gospoda nočejo skrbeti za nas, ako nas le takrat ljubijo, kadar jim prinesejo denarja, kaj hočemo torej od njih? — Moremo morda tudi mi ljubiti to gospodo? O ne in ne! Gospoda nas poznajo le takrat, kadar plačujemo, drugače smo jim tuji, drugače smo jim ljudje, ki ne potrebujemo nikakih pravic, drugače smo jim sužnji, nad katerimi lahko gospodarijo, kakor jim je drago. Oni nas tlačijo lahko, oni nas lahko zatirajo! Ubogi moj tlačeni rod, ki nimaš najmanjših pravic, ki te smatrajo tujcem tudi tam, kjer plačuješ! A Slovenci smo bili tukaj, predno so bili tu naši italijanski arditieri. Ono poslopje, kjer sedaj tako oblastno gospodujejo nad nami, ono poslopje, od kjer nam prihajajo mnoge krivice, razruši se tekom časa, a naš rod bo še tu! One gospode, ki gospodujejo v Trstu toli oblastno, davno ne bo več, a naš narod bo še tu. In ako se

mu ne dajo sedaj pravice, zahteval jih bode takrat toliko silnejše, zahteval jih bode neustrašeno, ko se prepriča, kake krivice so se nam godile, kako smo se morali boriti za vsako najmanjšo pravico.

Od mestne gospode ne pričakujemo nič dobrega, pač jedino le vedno večja bremena, ki nam jih bo nakladali; pač pa pričakujemo, kako nas bodo še nadalje zatirali in poitalijančevali. Zato smo tudi uverjeni, da se bode slovenske šole branili, kolikor bodo le mogli, zato smo uverjeni, da bodo nasprotovali, tej pošteni želji Tržaških Slovencev, kjer in kolikor bodo mogli. Taka je torej s to mestno gospodo.

Kaj je pa z vlado, kaj je pa z državo? vprašal me bode gotovo cenjeni čitatelj. O državi se govori, da je ona mati, ki materinskim srcem skrbi za svoje podložnike. Ona je mati, ki brani pod svojim okriljem podložnike, da se jim ne gode krivice, da skrbi za svoje podložnike, da skrbi, da se ne gode krivice nikomur.

Tako skrb pokazala je vlada, pokazala je država za one Nemce, ki prebivajo tu v Trstu. Ker občina ni hotela ustanoviti nemške šole, prihitela je, kaj država in odprla je svojim otrokom, Nemcem namreč, več šol, nego je potreba za Nemce.

Ako torej država tudi nas Slovence prištevajo svojim podložnikom, ako ona tudi nas prištevajo svojim otrokom, ako torej skrbi za svoje otroke, tedaj mora ugodno rešiti interpelacijo našega dičnega, neustranega, poslanca Spindiča, ki je zahteval, naj se odpre v Trstu slovenska šola na državne stroške, ako je neče odpreti občina. Ako je torej država v resnici mati svojim podložnikom, uverjeni smo, da bodo uslišane prošnje slovenskih roditeljev. Uverjeni smo, kajti: kaj naj si mislimo o vladi, ako bi ne hotela skrbeti za nas, ako bi ne hotela skrbeti za lastne otroke? Ako stori lahko kaj za Nemce, storiti je dolžna v toliko večji meri za nas Slovence, kajti Slovani smo, ki nosimo v Avstriji največje breme davka, Slovani smo, ki smo prelili največ krvi za Avstrijo, Slovani smo, ki smo največ žrtvovali za Avstrijo. In zato zahtevamo, naj se nam da, kar nam gre, zato zahtevamo svečano; boračimo ne, ker imamo pravico zahtevati. Zahtevate

od nas to in drugo, dobro, a tudi dajte nam, kar nam gre! Nadejamo se, da se slovenska šola v Trstu skoro odpre in to na državne stroške, uverjeni smo o tem kot državljani, kot Avstrijci; kajti nam noče nikakor v glavo, da mi ne bi bili avstrijski državljani, v glavo nam noče, da bi ne bili mi avstrijski podložniki, da bi ne bili otroci države avstrijske.

Deželni zbor tržaški.

II. seja dne 15. januarja 1894.

Sinoč je bila II. javna seja našega deželnega zbora, katere dnevni red smo že objavili. Predsedoval je dež. glavar dr. Ferd. Pittner, prisotnih je bilo 41 poslancev. Vlado je zastopal namestnik svetovalec baron Conrad. Po odobrenju zapisnika I. seje se prečita resolucija posl. Bugstallerja, Vierthalerja in R. Luzzatta, s katero pozivljajo deželni zbor, da potrdi svoj sklep z dne 9. aprila 1892., po katerem se prosi vlada, da resno proučuje sgrajenje novih železniških vozov s Tratom, osirajo se na propadanje tržaške trgovine in povzdigo žalostnega gmetnega stanja prebivalstva, katero je povzročila odprava svobodnega pristanišča, za kar ni Trst dobil nikakoršne odškodnine. Bugstaller predlaga nujnost. Posl. Venezian se sklicuje na določbo v pravilniku, po kateri morajo predložiti poslanci samostojno predlogo le s poročilom dež. odbora ali pa od kakega v kako svrhu navlaš imenovanega odseka. V tem slučaju mora se obzirati tembolj na to določbo, ker se široka deželni odbor v splošnem svojem poročilu, ki bode takoj prečitano, proti tej manifestaciji, kajti s tem predmetom se bode bavil v kratkem državni zbor. Zbog tega predlaga, da se ta resolucija izroči deželnemu odboru. Kljub temu pa ponavlja posl. Bugstaller nujnost, poudarjajoč, da se izreče deželni zbor o tej zadevi, potrjujoč svoj sklep z dne 9. aprila 1892. in to zbog tega, da se naše želje službeno prijavijo državnemu zboru, ampak orednji vladi. Predsednik da na glasovanje oba predloga; Bugstallerjeva resolucija propade, a sprejme se Venezianov predlog z 21 glasovi proti 16. (Štirje poslanci niso glasovali.)

Zatem prečita poročilec posl. Domperi glavno poročilo dež. odbora o svojem delovanju in o programu razprav. Zbor je vzel na znanje program delovanja in prične razpravljati o predlogih dež. odbora. Ti pred-

logi so: Naj se naloži takoj deželnemu odboru, da proučuje in predloži načrt preosnove konstitucije za mesto Tržaško, z obzirom na sedanje potrebe prebivalstva in zahteve sedanje dobe, ter naj sklene, da se o tem splošnem proučevanju preosnove vzame v poštev tudi Bugstallerjev predlog iz seje dne 29. septembra 1892. in sklep III. shoda avstrijskih inženirjev in arhitektov glede prava glasovanja arhitektov. Na to omenja posl. Gairinger, da tega predloga ni vprejel dež. odbor soglasno. Ker je tudi tukajšnje društvo inženirjev arhitektov predložilo dež. odboru spomenico v istem smislu, kakor je bil sklenil III. občni zbor zavosa avstrijskih inženirjev in arhitektov, zaradi tega je uinila manjšina, da naj se med tem obzira samo na to spomenico, ne da bi se moralo čakati, dokler se konča proučevanje popolne preosnove mestnega statuta.

Že leta 1891. vprejel je dež. zbor načelno, priznati pravo glasovanja tehnikom ter je predložil v tem smislu zakonsk načrt, kateri pa ni bil potrjen na višjem mestu samo zbog neke nepravilnosti v obliki. Leta 1892. ni se moglo glasovati o tem, ker poslanci deloma niso prišli k seji; potrebno gradivo je torej pripravljeno in lahko bode rešiti to vprašanje. Zategadelj predlaga, da se izroči spomenica društva inženirjev in arhitektov dež. odboru, kateri naj predloži načrt, po katerem naj bi imeli pravo glasovanja tudi tehniki.

(Konec prih.)

Politiške vesti.

Ministeraka kriza v Belgiji je rešena vled posvetovanja desničarjev, vršivšega se večeraj. Vlada predloži v kratkem zak. načrt o razmernem zastopstvu v poslanski zbornici.

Dunajski porotniki. Večeraj so bili na Dunaju izrečani novi porotniki. Isti so prosi predsednika dež. sodišča, grofa Lamezana, da se ohranijo njih imena tajna in da se ne razglasijo, kakor je to običajno, in to zbog tega, ker bode v polovici februarja meseca rasprava proti anarhistu Hasplu. — Strah je včasih še boljji, kakor preidnost!

Iz Prage poročajo, da so bile dne 15. t. m. na medicinski fakulteti nemškega vaeudišča velike demonstracije proti profesorju Heringu, ker je slednji čas pri strogih izpitih vrgel 27 kandidatov.

Razprava proti „Omladini“ pričela je večeraj (15) zjutraj pred izjemnim sodiščem v

službi zastran dano besede in srčnemu nagonu na ljubo — moral zapasti v revščino, tedaj bi ga bil mogel razumeti ter bi mu oprostil; ali tako, ko sem mu ponujal svoje premoženje in svobodo, in je le zaradi zunanje časti pogubil svoje poštenje in ugled, ah, tedaj ni bil vreden, da ga zemlja nosi. Moj otrok, angelj moj, ki ni bil ustvarjen v to, da bi mogel prenašati toliko grdo človeško dušo, to revščino pa mora umreti! —

Nekega krasnega majnikovega dne pronesel je sam bolnico na balkon, ker je želela nagledati se solnce in svežega zelenega listja ter slišati neskladno švrenje ptic. Zbog ganotja in notranjega razburjenja tlesnila je ob onemogli dlani, svoje očesi pa je uprla v čarobno višnjevo daljavo nežnega ozračja. Srce jej je pričelo utripati močnejše, hkrati pa je občutila v notranjosti strašansko bolečino, tako, da je vzkrliknila bolešno. Trudna glavica jej je omedlela, nagnivši se onemoglo vznak; in za hip pozneje držal jo bedni Lapanovič v naročji svojega mrtvega otroka.

(Dalje prih.)

PODLISTEK.

Tri povesti brez naslova.

Hrvatski spisatelj Ksaverij Šander-Gjalski. (13)

Tretja povest.

(1860—1870)

(Dalje.)

— Torej, vi se ne strinjate z mojim predlogom? Tedaj, gospod, mej nami se preneha torej slehera ves. Jaz odhajam — in Jurica je zaloputnil s vratmi.

— Jo! in takega človeka sem jaz ljubila? — zaupije Lotika. In zgrudila se je na tla, omedlela je.

— Hudodelec, nepoštenjak! — vpil je starček za njim, poklekivši k hčeri, ki je bila blede kakor da nima v sebi niti kapljice krvi.

Dekle je na to težko obolelo. Zdravnik je konstatoval, da ima alično srčno bolezen kakor pokojna jej mati. Bolezen sama je že iz pričetka kazala isto pot kakor pri materi. V malo dneh je dekle izgubilo ne samo svojo rudečo svežost v obrazu, temveč tudi črte so se nategnile nekako, pod očmi pa so se kazali široki črni obroči; sušila se je

od dne do dne in srce jej je bilo tako nepravilno, da jej je čisto primanjkovalo sape ter je sirota omedlevala. Za nekoliko mesecev izgubila se je polna oblika njenega obraza in mišice in isginuli sti divna nje gibčnost in klasična harmonija vseh telesnih črt; sirota kazala se je na vse strani špičasta in nespretna, na vse strani je bilo videti kosti, njeni lakti pa sta udinjali dva ostra pravokota. Lapanovič je že hotel v svojih skrbih poslati po Jurico, no, Lotiko jeji so lomiti krči, da je le čula o tej nameri. Nekaj časa potem je že čital v časopisu, da je Jurica avanciral ter da se je zaročil z neko baronico. Starček je tedaj namenil odpeljati otroka na popotovanje, ali nepravilni srčni udarci njeni in pogosti krčni napadi niso dovolili niti najkrajše vožnje. Sirotica je strašansko trpela. Kaj pa še njene dušne bolečine! Sramovala se je, žalostila, jokala, hrepenela po nekdanjih srečnejših dnevih a zopet jih preklinjala s svojo osodo vred. Čeprav še tako mlada, spoznala je resnico, da je smrt največja dobrotica človeštva, in res si je tudi želela smrti.

Tudi stari Lapanovič je obupal in trpel nepopisne bolečine. Njega razum in njega

